

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ І ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено сутність понять "фінансова стратегія" та "фінансова політика", визначено основні характеристики фінансової стратегії та елементи фінансової політики підприємства.

Ключові слова: стратегія, фінансова стратегія, фінансова політика, елементи фінансової політики.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні умови господарювання, що характеризуються прискореними темпами змін у середовищі функціонування підприємств, політичною нестабільністю у державі, економічною кризою, наростаючою конкуренцією, вимагають від вітчизняних підприємств відмови від реактивної форми управління фінансовими ресурсами підприємства і зумовлюють необхідність розробки та реалізації ефективною фінансовою стратегією підприємства, що дозволить забезпечити його платоспроможність і прибутковість, а також стійке положення на ринку в динамічному конкурентному середовищі. Актуальність дослідження сутності та фінансової стратегії та фінансової політики підприємства полягає в тому, що фінансові ресурси є, з одного боку, як джерелом формування всіх інших видів ресурсів, так і обмеженням масштабів та напрямів діяльності підприємства, та необхідною передумовою для розробки інших функціональних стратегій — з іншого.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням стратегічного фінансового управління та сутності фінансової стратегії і політики, висвітлене у працях таких науковців, як Ансофф І., Ареф'єва О., Балабанов І., Бланк І., Буряковський В., Веретенникова Г., Горицька Н., Гриньов А., Кармазін В., Лушин С., Павлова Л., Л. Радова, Савчук В., Слепов В., Станіславчик О., Ушакова Н., Череп А., Щелкунов В., Ястремська О. та ін. Проте у більшості наукових праць розглядаються лише окремі аспекти й елементи фінансової стратегії і політики, що зумовлює необхідність їхнього узагальнення й систематизації для подальших досліджень, оскільки в сучасному економічному середовищі їм належить важлива роль у процесі формування загальної стратегії розвитку підприємства.

Мета дослідження полягає в узагальненні існуючих підходів до визначення сутності та значення фінансової стратегії і фінансової політики підприємства та визначення її основних елементів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Огляд економічної літератури [1—8] свідчить про існування різних підходів щодо трактування сутності поняття "фінансова стратегія". Так, фінансову стратегію підприємства розглядають, з одного боку, як орієнтовану на перспективу систему дій персоналу з ефективного залучення, використання й перерозподілу фінансових ресурсів, спрямовану на досягнення фінансових цілей, що забезпечують економічний і соціальний розвиток підприємства [4, с. 15], з іншого — як функцію управління фінансовими потоками підприємства з метою збільшення його вартості за умови збереження фінансової рівноваги, яка забезпечується оптимальним співвідношенням між довгостроковою, поточною ліквідністю та рентабельністю [7, с. 47].

Бланк І. визначає фінансову стратегію як систему довгострокових цілей фінансової діяльності підприємства та найбільш ефективних шляхів їх досягнення [3, с. 69]. У більш вузькому розумінні фінансову стратегію підприємства розглядають як напрям дій підприємства з перерозподілу засобів, які надходять у його розпорядження, а точніше, якими розпоряджається підприємство на момент оцінювання його фінансового стану [8, с. 14].

Фінансову стратегію визначають також як генеральний план дій підприємства, що охоплює формування фінансів і їх планування для забезпечення фінансової стабільності підприємства та включає такі напрями: планування, облік, аналіз і контроль за фінансовим станом; оптимізація основних і обігових коштів, розподіл прибутку [5, с. 17]. При цьому не враховуються такі важливі аспекти управління фінансами підприємства, як структура активів і пасивів, зміни у структурі капіталу, капітальні вкладення, фінансові ризики і заходи з антикризового управління.

Основними завданнями фінансової стратегії підприємства є такі:

- визначення перспектив розвитку фінансових взаємовідносин підприємства з діловими партнерами;

- обґрунтування основних джерел фінансового забезпечення діяльності підприємства;

- вибір оптимальних способів інвестиційної діяльності підприємства;

- зведення до мінімуму фінансових ризиків підприємства;

- забезпечення фінансової стійкості та рентабельності діяльності підприємства [8, с. 14];

- визначення способів проведення успішної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей;

- визначення перспективних фінансових взаємовідносин із суб'єктами господарювання, бюджетом, банками тощо;

- фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності;

- вивчення економічних та фінансових можливостей ймовірних конкурентів;

- розробка способів виходу з кризового стану та методів управління за умов кризового стану підприємств [6].

Таким чином, узагальнення існуючих підходів до

визначення поняття "фінансова стратегія" дозволило виділити такі основні характеристики фінансової стратегії підприємства, що відображають її сутнісно-змістове наповнення і спрямованість на вирішення першочергових завдань щодо забезпечення належних умов стійкого функціонування підприємств:

- враховує фінансові можливості підприємств при зміні характеру впливу зовнішніх та внутрішніх факторів,
- забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства кон'юктурі товарного та фінансового ринків;

- сприяє ефективному використанню капіталу підприємства та визначає оптимальну його структуру;

- передбачає визначення довгострокових цілей фінансової діяльності підприємства та вибір найефективніших способів їхнього досягнення;

- визначає доцільний напрям фінансової діяльності підприємства;

- спрямована на максимізацію прибутку та ринкової вартості підприємства та передбачення майбутнього стану підприємства;

- відображає підпорядкованість цілей фінансової стратегії загальній стратегії економічного розвитку підприємства;

- орієнтована на економію витрат і мобілізацію капіталу для розробки і реалізації інших функціональних стратегій;

- забезпечує процес балансування матеріальних і фінансових потоків;

- передбачає встановлення необхідних умов для оптимальних взаємовідносин з усіма контрагентами з урахуванням їхніх інтересів.

Необхідною умовою при розробці фінансової стратегії є урахування динаміки змін макроекономічних показників, тенденцій та розвитку фінансових та товарних ринків, ризику неплатежів, інфляційних коливань, фінансової кризи, галузевих особливостей діяльності підприємства, стадію його життєвого циклу тощо.

Успішна діяльність підприємства багато в чому залежить від того, наскільки виважено та ефективно сформовано фінансову політику як складову фінансової стратегії, що охоплює всі напрями управління фінансами (активами, капіталом, грошовими потоками, інвестиціями, ризиками, антикризове управління тощо) на окремих етапах здійснення фінансової стратегії підприємства, по кожному з яких розробляється система заходів, що забезпечує досягнення основних стратегічних фінансових цілей підприємства.

Фінансова політика є формою реалізації фінансової ідеології та стратегії підприємства в розрізі найбільш важливих аспектів фінансової діяльності на окремих етапах її здійснення [3, с. 47]. До основних елементів фінансової політики належать:

- кредитна політика, що передбачає аналіз і планування грошових потоків, вибір стратегії залучення зовнішніх ресурсів (кредити, емісійна форма залучення капіталу), управління дебіторською і кредиторською заборгованістю, розробка облікової і податкової політики, контроль і управління витратами;

- інвестиційна політика, що полягає у визначенні загального обсягу інвестицій корпорації, способів раціонального використання нагромаджень, сполучення

різних напрямів фінансування, розміщення мобілізованих засобів [2];

- дивідендна політика як інструмент регулювання корпоративних відносин, структури та величини власного капіталу, спрямований на оптимізацію чистого прибутку;

- амортизаційна політика, що полягає в інтенсивності оновлення основних фондів з поступовою експлуатацією їх у процесі виробничої діяльності й спрямована на збільшення за рахунок внутрішніх джерел потоку власних фінансових ресурсів

- цінова політика, метою якої є досягнення найбільш вигідних обсягів продажів, середніх витрат на виробництво і найвищого можливого рівня прибутковості операцій;

- політика розміщення цінних паперів підприємства на фондовому ринку із визначенням витрат використаня різних фондових інструментів (визначення видів цінних паперів (акції, векселя, облигації), вибір первинного дилера цінних паперів чи паперів портфельного інвестора й узгодження з ним умов продажу і торгового майданчика для первинних торгів, що супроводжуватиме рекламну кампанію і т.д.);

- підготовка пропозицій із продажу, здачі в оренду і застави частини активів чи ліквідації консервації окремих потужностей і об'єктів (у тому числі нерентабельних, мобілізаційних) [1].

ВИСНОВКИ

На відміну від фінансової стратегії, фінансова політика формується лише за конкретними напрямками фінансової діяльності підприємства, що обумовлює необхідність забезпечення відповідних умов для найбільш ефективного фінансового управління для досягнення головної стратегічної мети діяльності підприємства. В цілому, розробка та реалізація фінансової стратегії і фінансової політики дозволяє не тільки підвищити ефективність фінансової діяльності підприємства а й забезпечує прийняття виважених управлінських рішень, пов'язаних з фінансовим розвитком підприємства.

Література:

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом? — М.: Финансы и статистика, 1995 — 384 с.
2. Басалай С.И. Механизмы управления финансовыми ресурсами и корпорации. — М.: ТДДС Столица-8, 2001. — 166 с.
3. Бланк И.А. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. — К.: Ника-Центр, 2003. — 528 с.
4. Веретенникова Г.Б. Формування фінансових стратегій промислових підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.06.01 / Г.Б. Веретенникова. — Х., 2005. — 20 с.
5. Горицкая Н. Финансовая стратегия: Управление финансами / Н. Горицкая // Финансовый директор. — 2005. — № 11. — С. 17—25.
6. Поддериогин А.М. Финансы підприємств. — К.: КНЕУ, 2004. — 546 с.
7. Станиславчик Е.Н. Основы финансового менеджмента / Е.Н. Станиславчик. — М.: Ось-89, 2001. — 128 с.
8. Финансы підприємств: навч. посіб. / О.Ю. Ніпаліді, Н.І. Карпшин. — Тернопіль: Економічна думка, 2009. — 232 с.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2011 р.